

SUSTAINABLE ENVIRONMENT RESEARCH INSTITUTE

Chulalongkorn University

ปลูกและปล่อยพลังสายกรีน : รวมพลังเพื่อรับมือโลกเดือด

วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2567 บทสัมภาษณ์รายการ เคลียร์คัต ชัดเจน

<https://www.youtube.com/watch?v=es8Mw4P9TDA>

ผู้บรรยาย: รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ

ภาพโดย: freepik

บทสัมภาษณ์รายการ เคลียร์คิด ชัดเจน (วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2567)

<https://www.youtube.com/watch?v=es8Mw4P9TDA>

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ

ปลูกและปล่อยพลังสายกรีน

บทความบรรยาย: ปลูกและปล่อยพลังสายกรีน รวมพลังเพื่อรับมือโลกเดือด

โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างชัดเจนและรุนแรงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้น ความแปรปรวนของฤดูกาล ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นถี่และทวีความรุนแรง ปრაกฏการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นผลจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อสมดุลของระบบนิเวศ และกลายเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกภาคส่วนของสังคมไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ภาพรวมสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

วิกฤตสิ่งแวดล้อมช่วง 3-5 ปีหลังรุนแรงและชัดเจนขึ้นมาก ทั้งมลพิษทางอากาศ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้น โดยปัญหานั้นได้เกิดขึ้นมานานแล้วเพียงแต่ในอนาคตอันใกล้สามารถเกิดความรุนแรงเช่นนี้ได้อย่างต่อเนื่อง และรุนแรงขึ้นไปอีก

น้ำแข็งขั้วโลกละลาย ภาพโดย : BBC

แนวทางในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่มีความรุนแรงมากขึ้น

ในประเด็นนี้อาจจะต้องพูดถึงในระดับมหภาคซึ่งมากกว่าในระดับเพียงแค่องค์กรหรือมหาวิทยาลัย ทั้งในเรื่องของภัยพิบัติน้ำท่วม สภาพอากาศที่แปรปรวน แต่มีสิ่งที่ใหญ่กว่านั้นซ่อนอยู่ในอดีตเรามาก่อนเคยกับคำว่าภาวะโลกร้อน แต่ปัจจุบันนี้อาจมีคำที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากกว่า คือ ภาวะโลกรวน หรือภาวะโลกเดือด (Extreme Weather Events) เรียกว่า “สภาพอากาศสุดขีด” หรือ “สภาพอากาศสุดโต่ง” จากรายงานของ global risk report 2024 ได้ทำการสำรวจความเสี่ยงในประเด็นระดับโลก ซึ่งได้พบว่า Extreme Weather Events ถูกจัดเป็นประเด็นอันดับหนึ่งที่พลเมืองโลกกำลังมีความกังวลใจและได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

พื้นดินจากภัยแห้งแล้ง ภาพโดย : Shutterstock

ในประเทศไทยนั้นมีความเสี่ยงทางด้านสภาพภูมิอากาศที่สูงเป็นอันดับต้นของโลก ได้มีข้อมูลรายงานจาก Germanwatch พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเปราะบาง และมีความเสี่ยงต่อสภาพภูมิอากาศสูงเป็นอันดับที่ 9 สิ่งนี้จึงสามารถฉายภาพได้ว่าเหตุผลใดในประเทศไทยนั้นจึงเกิดปัญหาน้ำท่วมหรือภัยแล้งอยู่เสมอในแต่ละปี จากการลงพื้นที่ของหน่วยงานท้องถิ่นพบว่า มีประเด็นหลักที่เป็นใจความอยู่ทั้งหมด 3 ข้อ ได้แก่ น้ำท่วม น้ำแล้ง และน้ำเค็ม มีการรुक้าของน้ำทะเลในหลายพื้นที่และภัยความร้อน นี่คือการฉายของความแปรปรวนในปัจจุบัน

ในเรื่องของแนวทางการแก้ปัญหานี้ควรมีการจัดการแบบเบ็ดเสร็จ ส่วนในเรื่องของน้ำท่วมนั้นปัญหาค่อนข้างที่จะซับซ้อนในเชิงระบบซึ่งควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนที่ความเสี่ยง โดยเฉพาะพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากซึ่งครอบคลุมทั่วประเทศ และต้องทราบธรรมชาติของน้ำท่วม เช่น น้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขัง น้ำล้นตลิ่ง ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้มีความแตกต่างกัน และสิ่งสำคัญคือระบบที่มีความพร้อมรวมถึงมาตรการเชิงโครงสร้าง เช่น ระบบเตือนภัย ระบบระบายน้ำ การสร้างจิตสำนึก การสร้างศักยภาพระดับชุมชนและครัวเรือน เพื่อให้มีความพร้อมในการเรียนรู้จากภัยพิบัติที่เกี่ยวข้อง โดยที่ผ่านมามองเห็นได้ว่ากระแสสังคมมักมุ่งเป้าเฉพาะช่วงที่เกิดภัยพิบัติมาแล้วซึ่งความเป็นจริงแล้วสิ่งนี้อาจไม่พอ ช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก

ภาพน้ำท่วม อ.เชิง จ.เชียงราย ภาพโดย : อาณาจักร โกวิท

ความตระหนักรู้ของคนไทยกับปัญหาสภาวะโลกร้อน

เรามักเห็นได้ว่า เมื่อใดที่ไทยเผชิญปัญหาน้ำท่วมสูงเป็นวงกว้างกระแสสังคมจะตื่นตัวเป็นช่วง ๆ ดังเช่นเหตุการณ์มลพิษทางอากาศในช่วงปลายปีที่มีทั้งคนเจ็บป่วยและคนที่เสียชีวิตจึงเกิดกระแสตื่นตัว ดังนั้น เมื่อเกิดผลกระทบที่ชัดเจนจึงการรับทราบและรับรู้ แต่การมองถึงสาเหตุของปัญหาคือตัวเรานั้นพบว่ายังมีน้อยอยู่ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงหรือเรื่องมลภาวะทางอากาศนั้นยังไกลตัวสำหรับหลายคนที่ไม่รับรู้ถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น นี่คือช่องว่างที่สำคัญที่คนไทยควรรับรู้ไปพร้อมกัน

การสร้างความตระหนักรู้ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาพร้อมกัน

วิถีชีวิตของเราตั้งแต่ตื่นนอนจนก่อนนอนนั้นล้วนแต่สร้างมลพิษ ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศคือการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การใช้น้ำมันพาหนะ รวมถึงการบริโภคที่อาจไม่ได้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เราควรตั้งคำถามตั้งแต่ตอนนี้ว่าเราจะเริ่มต้นได้อย่างไร ? ซึ่งในความเป็นจริงนั้นได้สายเกินไป อากาศสะอาดที่ทุกคนอยากจะได้นั้นเราสามารถช่วยกันสร้างได้อย่างไร หากทุกคนตระหนักรู้พร้อมกันตั้งแต่ตอนนี้และผนึกกำลังร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นจะสามารถเกิดขึ้นได้

ความตั้งใจของทางสถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน

สถาบันฯ มีความตั้งใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนมาหลายสิบปี เราเล็งเห็นถึงประเด็นสิ่งแวดล้อมที่มีความวิกฤตอยู่คู่กับสังคมมาเป็นเวลานาน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นรุนแรงขึ้นจนไม่สามารถรอให้สังคมตื่นรู้และตื่นตัวได้ จึงเกิดงานเสวนาขึ้นที่จะสามารถจุดประกายคนหลายกลุ่มในสังคมที่ตระหนัก

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ได้มีช่องทางที่ให้ผู้คนเหล่านี้ได้มารวมตัวกัน งานนี้ได้มีคนดังมาพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ และบทบาทของสื่อสารมวลชนที่จะสื่อสารประเด็นสิ่งแวดล้อมให้ใกล้ชิดมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักเรียนนิสิตได้เข้ามาฟังและสอบถามประเด็นที่สนใจ ในช่วงบ่ายมีการจัด green talk ปลอ่ยของ ซึ่งได้มีการพูดคุยเรื่องการให้ความรู้เกี่ยวกับงานทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผู้เชี่ยวชาญจากในประเทศและต่างประเทศมาร่วมงานในครั้งนี้ เช่น องค์กรสากล WWF และตลาดงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคาร์บอน โดยงานนี้สามารถสร้างความตระหนักรู้จากคนทุกกลุ่มในสังคมได้เป็นอย่างดี

เสวนาประเด็นสิ่งแวดล้อม (Green Talks) ภาพโดย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความร่วมมือจากหลายหน่วยงานในการสร้างความเปลี่ยนแปลง

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ หากเกิดขึ้นเพียงในขอบเขตรั้วมหาวิทยาลัยอาจไม่สามารถเกิดประโยชน์สูงสุดได้ ด้วยความความพยายามของมหาวิทยาลัยและทางสถาบันฯ ต้องการที่จะผลักดันผลการศึกษาเชื่อมโยงกับสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เห็นศักยภาพร่วมกันเพื่อหาช่องทางหรือรูปแบบกิจกรรมที่สามารถผลักดันผลการศึกษาสู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศซึ่งภาคการศึกษาจะเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญนี้

ประเด็นที่สามารถปลุกพลังและเปลี่ยนแปลงสังคมได้

ประเด็นของการสื่อสารนั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจในปัจจุบัน ซึ่งความสนใจของภาคสังคมนั้นเป็นสิ่งสำคัญ โดยให้สังคมตระหนักได้ว่าสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเรื่องใกล้ตัว เพราะจะเห็นได้ว่าหลายคนคิดว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่อยู่ไกลตัวหรือไม่สามารถทำอะไรได้ ดังนั้น การสื่อสารเป็นความท้าทายที่สำคัญซึ่งต้องการให้ผู้คนทราบได้ว่ามากกว่าการรับรู้คือการลงมือทำเพื่อสิ่งแวดล้อม เมื่อได้มีการปลุกเพื่อการรับรู้แล้วควรมีการปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ผ่านทางด้านการศึกษาหรือปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่ครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องปัจเจก และสังคมควรจะหลอมรวมเรื่องนี้เป็นประเด็นสาธารณะได้มากกว่านี้

การกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา

ภาคนโยบายหรือภาครัฐที่เกี่ยวข้องอาจมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นมีอยู่มากมายตั้งแต่ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาอากาศแปรปรวน การลดก๊าซเรือนกระจก หากภาครัฐมีการให้ข้อมูลในส่วนนี้จะสามารถช่วยกระจายข่าวสารสู่สังคมได้มากขึ้น โดยคำแนะนำจากฝ่ายภาคการศึกษา มองว่าควรมีการลงรายละเอียดถึงประเด็นที่มีความเร่งด่วน เช่น เรื่องของมลพิษทางอากาศหรือสภาพอากาศแปรปรวนนั้นไม่สามารถรอคอยนโยบายที่ต้องใช้เวลาแก้ไขตรงจุดนี้ได้ทัน ซึ่งควรดำเนินกิจกรรมในเชิงรุกมากขึ้นและมีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อสะท้อนนโยบายให้เป็นตามความหวัง รวมถึงการบังคับใช้มาตรการกับผู้ปล่อยมลพิษ เพื่อกำกับดูแลและยกระดับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของสังคม

มลภาวะในอากาศ กรุงเทพมหานคร ภาพโดย : Brand Inside

การเปลี่ยนแปลงโลกใบนี้เริ่มต้นได้ด้วยการมองว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของเราและทุกคนมีส่วนร่วมสำคัญในการรับผิดชอบต่อเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ เราควรเปิดใจและตระหนักว่าจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างไรในการรับมือแก้ไขเพื่อให้โลกใบนี้น่าอยู่มากขึ้นเพื่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนสำหรับทุกคน